

Quicksan natuurtoets Albaplas

Ecologisch
Adviesbureau
Mulder

Foto omslag: Albaplas.

Colofon

Mulder, J. (2012): Quickscan natuurtoets Albaplas. Ecologisch Adviesbureau Mulder, Apeldoorn.

In opdracht van Dhr. A. Schouten, Beekbergen.

Datum rapport: 19-01-2012.

Ecologisch Adviesbureau Mulder
Trekweg 70
7322HS Apeldoorn
telefoon: 055-3010085 / 06-30470511
e-mail: contact@ecologischadviesbureau.nl
internet: www.ecologischadviesbureau.nl

© 2012 Ecologisch Adviesbureau Mulder.

Ecologisch Adviesbureau Mulder is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Mulder; opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Mulder voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

1 Inleiding

1.1 Korte kenschets project

De heuvel de Scherpenberg is sinds het begin van de twintigste eeuw tot aan 1989 afgegraven ten behoeve van de productie van kalkzandsteen. Door de Zand Exploitatie Maatschappij Alba werd daarna nog tot 2005 zand gewonnen met de nu ruim 15 meter diepe plas als gevolg. Het terrein werd in 2007 opgeleverd met een wandelpad en picknickplaats voor recreanten.

De huidige eigenaar de heer A. Schouten heeft plannen met het gebied. De plannen omvatten de bouw van een landhuis en zeven recreatiewoningen en verbetering van de natuurwaarden.

Afbeelding 1. Het plangebied. Foto ten tijde van de laatste zandwinningsfase.

1.2 Aanleiding rapportage

De voorgenomen werkzaamheden hebben naast positieve mogelijk negatieve effecten op (de leefgebieden van) aanwezige beschermde planten en dieren tot gevolg. Een aantal habitats en dier-en plantensoorten is namelijk beschermd. De Flora- en faunawet vereist dat negatieve effecten op beschermde soorten flora en fauna als gevolg van de ingreep dienen te worden beoordeeld. Daarnaast ligt het plangebied in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en tegen het Natura 2000-gebied Veluwe.

Indien blijkt dat er zich negatieve effecten dreigen voor te doen op beschermde soorten, dienen maatregelen te worden genomen om het behoud van de beschermde soort(en) te garanderen en om zorgvuldig te handelen ten aanzien van de soort(en). Indien deze maatregelen het behoud van de vaste rust- en verblijfplaats garanderen, is het niet noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Er geldt echter een ontheffingsplicht als de functionaliteit van voortplantingsplaatsen of vaste

rust- en verblijfplaatsen van een soort niet kan worden gegarandeerd door het nemen van mitigerende maatregelen. Voor de EHS-gebieden geldt dat op gebiedsniveau wordt beoordeeld of als gevolg van het voorgenomen plan sprake is van negatieve effecten op de wezenlijke en kenmerkende waarden van de EHS. Voor de Natuurbeschermingswet dient een voortoets gemaakt te worden in verband met mogelijke effecten op het nabij gelegen beschermde gebied (externe werking).

1.3 Doel rapportage

Het is van belang dat bij inrichtingsprojecten op gepaste wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten van de Flora -en faunawet en dat op gepaste wijze rekening wordt gehouden met EHS nabijgelegen Natura 2000-gebied. Hiermee handelt men zorgvuldig ten aanzien van deze soorten en wordt voorkomen dat het project in de uitvoeringsfase kan worden stilgelegd.

Het doel van deze rapportage is onder andere om vroegtijdig te analyseren of er een ontheffing noodzakelijk is voor het overtreden van verbodsbepalingen van de natuurwetgeving als gevolg van de geplande ingrepen.

Een aantal relevante vragen dient te worden beantwoord:

- Komen er in (of nabij) het plangebied door de Flora- en faunawet beschermde soorten voor?
- Is er van alle relevante soortgroepen voldoende informatie voorhanden om de situatie te kunnen beoordelen, of moet er nog aanvullend veldonderzoek verricht worden?
- Worden de aanwezige beschermde soorten als gevolg van de werkzaamheden tijdens de inrichtingsfase en/of als gevolg van de uiteindelijke inrichting negatief beïnvloed?
- Hebben de plannen negatieve effecten op beschermde gebieden? Dit kan ook betrekking hebben op gebieden die verder weg liggen (externe werking).
- Welke maatregelen kunnen genomen worden om de te verwachten negatieve effecten van de werkzaamheden tijdens de inrichtingsfase en/of de uiteindelijke inrichting op te heffen en/of te minimaliseren?
- Is het op basis van de bevindingen in deze rapportage nodig om een ontheffing bij het Ministerie van EL&I in te dienen voor het overtreden van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet dan wel eerst soort- of soortgroepspecifiek veldonderzoek uit te voeren alvorens de situatie goed te kunnen beoordelen?

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het juridische kader gegeven dat van toepassing is op de situatie wat betreft natuurbescherming. In hoofdstuk 3 wordt de huidige situatie in het plangebied beschreven. Ook wordt de uiteindelijke inrichting en de benodigde werkzaamheden in de inrichtingsfase (voor zover bekend in deze fase van de planvorming) beschreven.

In hoofdstuk 4 wordt de vraag beantwoord of in of nabij het plangebied beschermde soorten voorkomen dan wel te verwachten zijn. Ook worden lacunes in de kennis over het voorkomen van soorten gegeven. In hoofdstuk 5 wordt beargumenteerd of aanwezige beschermde soorten (mogelijk) negatief worden beïnvloed als gevolg van de werkzaamheden of als gevolg van de uiteindelijke inrichting. Hoofdstuk 6 geeft een opsomming van relevante te nemen mitigerende maatregelen om zorgvuldig te handelen ten aanzien van de beschermde soorten. In dit hoofdstuk wordt ook de vraag beantwoord of er een ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

In de hoofdstukken 7 en 8 worden de effecten in verband met de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur behandeld.

2 Juridisch kader

2.1.1 Flora- en faunawet

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Hiertoe is een lijst van soorten opgenomen die op landelijk dan wel op Europees niveau zeldzaam en/ of bedreigd zijn of worden. Door middel van een aantal verbodsbepalingen is de bescherming geregeld. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

2.1.2 Beschermingscategorieën Flora- en faunawet

Een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) omtrent artikel 75 is gepubliceerd in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 501 op 19 oktober 2004 en is op 23 februari 2005 van kracht geworden. Dit houdt in dat de Flora- en faunawet meer mogelijkheden biedt voor het verkrijgen van vrijstellingen, mits aan voorwaarden wordt voldaan. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld op basis van zeldzaamheid en bedreiging in drie categorieën (hierna ook wel genoemd de tabel 1-, 2- en 3-soorten), elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld.

De 1e categorie betreft beschermde soorten die in Nederland algemeen voorkomen. Voor verstoring van deze soorten bij uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig onderhoud, beheer of gebruik, of bij ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, waaronder de geplande werkzaamheden vallen, geldt een algemene vrijstelling en is geen ontheffing nodig. Voor deze soorten is geen noodzaak voor inventarisaties. Soorten van de tweede en derde categorie zijn strenger beschermd. Voor deze soorten geldt een ontheffingsplicht bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Bij het afwegingskader is informatie over de verspreiding van de betreffende soort noodzakelijk.

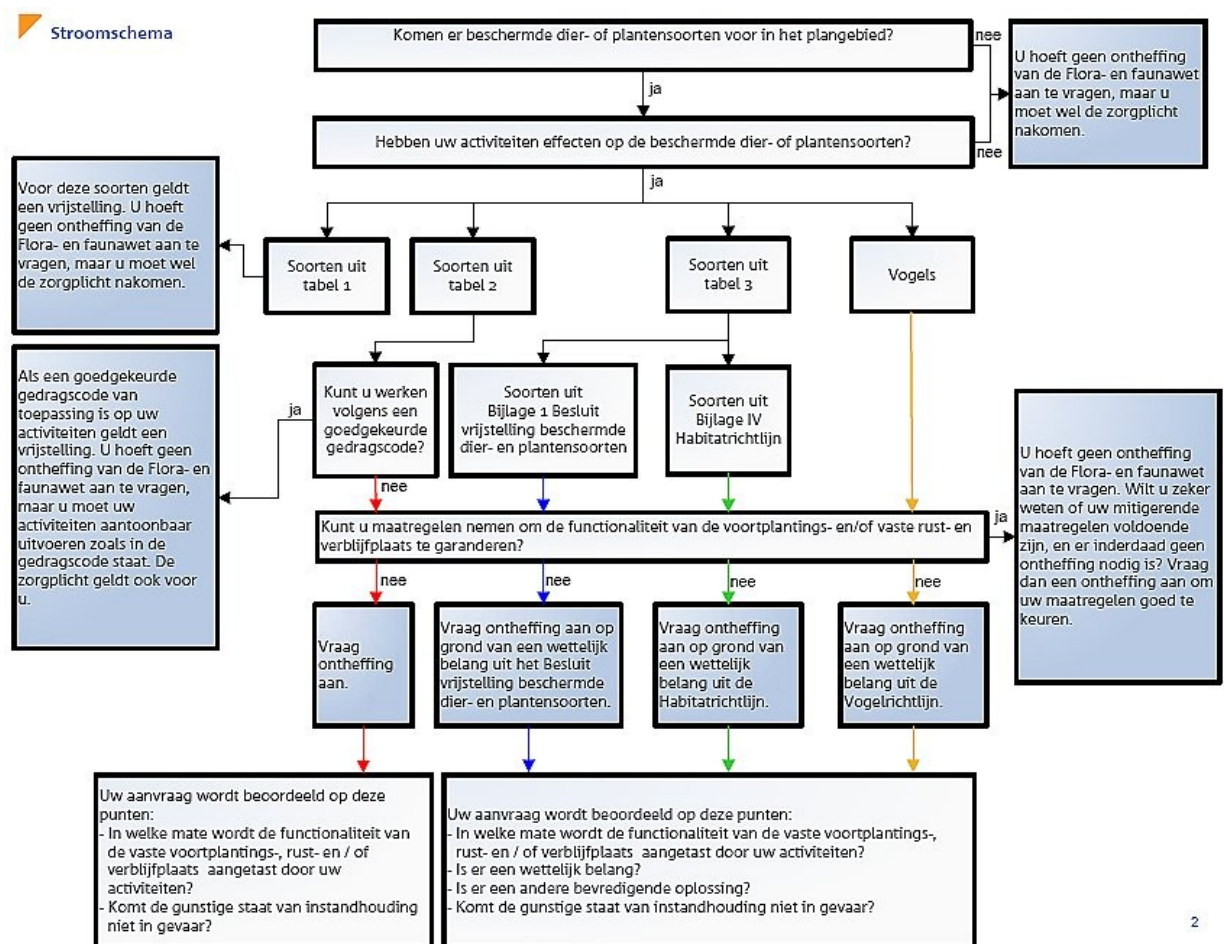
De 2e categorie betreft middelhoog beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar waarvoor eerst een gedragscode moet worden opgesteld. Deze gedragscode wordt door de sector of de ondernemer opgesteld, en door de minister getoetst. Totdat deze gedragscode is goedgekeurd zal voor soorten uit deze categorie ontheffing aangevraagd moeten worden. Voor de soorten, genoemd in tabel 2, is een 'lichte toets noodzakelijk'. In de lichte toets moet er voor worden gezorgd dat de gunstige staat van instandhouding wordt gegarandeerd en de activiteit moet een redelijk doel dienen.

Voor soorten, genoemd in tabel 3, geldt een 'zware toets'. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. Vleermuizen vallen als

groep geheel in deze categorie. Er mag hierin geen andere bevredigende oplossing zijn voor de geplande activiteit, de gunstige staat van instandhouding dient te worden gewaarborgd en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. De gunstige staat van instandhouding van soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn dient lokaal beoordeeld te worden. Voor de overige soorten uit tabel 3 is de landelijke populatie van belang.

2.1.3 Beoordelingskader Flora-en faunawet

Het stroomschema in afbeelding 2 geeft weer welke stappen doorlopen dienen te worden om vast te stellen of er een ontheffingsplicht is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Indien er beschermde soorten aanwezig zijn in het plangebied en de activiteiten hebben een mogelijk negatief effect, dient te worden vastgesteld of het project kan worden uitgevoerd, waarbij een overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen.

Afbeelding 2. Stroomschema van de stappen, die doorlopen dienen te worden om vast te stellen of er een ontheffingsplicht is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. [Bron: Ministerie van LNV]

2.1.4 Mitigerende maatregelen

Het is mogelijk om een overtreding van de Flora-en faunawet te voorkomen door, voordat de werkzaamheden van start gaan, voorzorgsmaatregelen te treffen. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings-en/of vaste rust-en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten.

Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van de negatieve gevolgen van een activiteit. Dit moet gebeuren binnen het plangebied en voor de soorten die daar voorkomen. Het dient te worden voorkomen dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust-en verblijfplaats van de soort wordt aangetast.

Indien voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen dieren gevangen en verplaatst moeten worden, is dat geen overtreding van artikel 9 (vangen) en 13 (verplaatsen). Het is namelijk niet de bedoeling om dieren aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarenszone naar een vergelijkbaar habitat in de directe omgeving. Dit moet gebeuren binnen de daarvoor benodigde tijd. De soorten dienen ook in één keer te worden verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Het vangen en verplaatsen dient te gebeuren buiten de kwetsbare periode van de betreffende soort. Het vangen en verplaatsen dient te gebeuren door of onder de begeleiding van een ter zake deskundige ecooloog. Bovenstaande geldt niet voor stressgevoelige dieren, zoals muizen, vleermuizen en vogels.

2.1.5 Ontheffingsplicht

Er geldt een ontheffingsplicht als de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een beschermde soort uit tabel 2 en 3 niet kan worden gegarandeerd door het nemen van mitigerende maatregelen. Belangrijke vragen voor het verkrijgen van een ontheffing zijn:

- In welke mate wordt de 'functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats' aangetast door de werkzaamheden?
- Is er een zogenaamd 'wettelijk belang' (niet bij soorten uit tabel 2)?
- Is er een 'andere bevredigende oplossing' (niet bij soorten uit tabel 2)?
- Hebben de werkzaamheden een 'redelijk doel' (niet bij soorten uit tabel 3)?
- Komt de 'gunstige staat van instandhouding' niet in gevaar?

2.1.6 Tijdens het broedseizoen beschermde soorten vogels

De bescherming van vogels neemt binnen de Flora-en faunawet een aparte positie in. In de Flora- en faunawet is de bescherming van de meeste vogelsoorten gericht op de nesten van broedvogels. Dit houdt in dat de nesten van broedvogels gedurende het broedseizoen zijn beschermd. Het is gedurende het broedseizoen verboden om de nesten van broedvogels te verstoren en/of weg te nemen. Vogelnesten vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Buiten het broedseizoen zijn nesten van de meeste vogelsoorten niet beschermd. Een ontheffing is niet noodzakelijk als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats vinden en ook niet als tijdig maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat er zich vogels vestigen op de bouwplaats. Binnen de Flora- en faunawet wordt echter geen standaardperiode voor het broedseizoen aangehouden. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist later broeden dan normaal het geval zou zijn. Voor de wet is slechts van belang of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De vaak geciteerde periode 15 maart t/m 15 juli is dus slechts een indicatie. De periode tot begin oktober kan theoretisch door broedvogels nog gebruikt worden als een broedperiode. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.

2.1.7 Jaarrond beschermde soorten vogels

Voor een aantal vogelsoorten geldt een uitzonderingspositie op het bovenstaande. Deze vogelsoorten zijn ingedeeld in een aantal categorieën en deze zijn gedurende het gehele seizoen beschermd en dan gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet ook gedurende het hele jaar, ook buiten het broedseizoen. Het betreft de volgende situaties:

- Nesten die behalve gedurende het broedseizoen als nest buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust-en verblijfplaats (bijvoorbeeld Steenuil);
- Nesten van koloniebroeders die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De fysieke voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (bijvoorbeeld Roek, Gierzwaluw en Huismus);
- Nesten van vogels (geen kolonievogels), die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De fysieke voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (bijvoorbeeld Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk);
- Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld Ransuil, Boomvalk en Buizerd).;
- Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar ervoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar dan wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, maar vragen wel extra onderzoek, omdat ze jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen.

Voor de soorten uit bovenstaande categorieën kan een ontheffing (alleen volgens de wettelijke belangen veiligheid van het luchtverkeer, bescherming flora en fauna en menselijke gezondheid/openbare veiligheid) worden aangevraagd, in tegenstelling tot de groep tijdens het broedseizoen beschermde soorten (hiervoor wordt in de regel geen ontheffing afgegeven).

Belangrijke vragen bij de beoordeling van een ontheffingsnoodzaak zijn:

- Is voor de soort voldoende gelegenheid om zelfstandig een natuurlijk alternatief nest te vinden?
- Is er voor de soort voldoende mogelijkheid om met succes een kunstmatig alternatief nest aan te bieden?

2.1.8 Zorgplicht

Naast bovenstaande verplichtingen voor beschermde soorten geldt bovendien voor alle soorten de zorgplicht. In de zorgplicht is opgenomen dat alle planten en dieren een intrinsieke waarde hebben en onvervangbaar zijn. De zorgplicht is een fatsoenseis en houdt in dat handelingen waarbij vermoed kan worden dat er nadelige gevolgen voor planten of dieren mee kunnen worden veroorzaakt, zoveel mogelijk dienen te worden nagelaten of te worden beperkt.

2.2 Rode Lijsten

Middels een ministerieel besluit houdende vaststelling Rode Lijsten flora en fauna uit 2004 worden soorten opgesomd die verdwenen, ernstig bedreigd, kwetsbaar of gevoelig zijn en waaraan bijzondere aandacht moet worden besteed voor de instandhouding.

De status van een soort op de Rode Lijst geeft een indicatie van de kwetsbaarheid van de soort. Afname van de populatieomvang en het verspreidingsgebied zal bij kwetsbare soorten eerder tot significante effecten op de staat van instandhouding leiden dan bij algemene soorten.

Provinciaal beleid kan tevens van belang zijn bij de planvorming. Dit kan inhouden, dat activiteiten met negatief effect op soorten van de Rode Lijst volgens het zogenaamde 'compensatiebeginsel' alleen kunnen worden uitgevoerd als aangetoond is dat er geen alternatieven zijn, en/of sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang voor de werkzaamheden en/of negatieve effecten zoveel mogelijk worden gemitigeerd (verzacht) en de resterende negatieve effecten worden gecompenseerd.

2.3 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet kent twee soorten gebieden, te weten Beschermde natuurmonumenten en Natura 2000-gebieden. Onderhavig plangebied grenst aan laatstgenoemde categorie, het Natura 2000-gebied Veluwe.

Artikel 19d, lid 1 van de Nb-wet schrijft het volgende voor:

Natuurbeschermingswet artikel 19d, lid 1

Het is verboden zonder vergunning, of in strijd met aan die vergunning verbonden voorschriften of beperkingen, van gedeputeerde staten of, ten aanzien van projecten of andere handelingen als bedoeld in het derde lid, van Onze Minister, projecten of andere handelingen te realiseren onderscheidenlijk te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een op grond van artikel 10a, eerste lid, aangewezen gebied of een gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, kunnen verslechteren of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Artikel 19f, lid 1 schrijft het volgende voor:

Natuurbeschermingswet artikel 19f, lid 1

Voor nieuwe projecten of andere handelingen waarover gedeputeerde staten een besluit op een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, nemen, en die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een op grond van artikel 10a, eerste lid, of het gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt de initiatiefnemer alvorens gedeputeerde staten een besluit nemen, een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.

In concreto betekent dit dat een project waarvan negatieve effecten worden verwacht, maar waarvan is uitgesloten dat deze effecten significante gevolgen kunnen hebben voor het gebied, volstaan kan worden met een toets van verslechtering en verstoring van de kwaliteit

van het gebied (artikel 19d, lid 1).

Indien significante negatieve effecten uit te sluiten zijn, maar mogelijk wel effecten optreden kan worden volstaan met een onderzoek naar niet-significante effecten en een vergunningsaanvraag via de verslechtering- en verstoringstoets. Bij deze toets wordt nagegaan of activiteiten een kans met zich meebrengen op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstorend effect hebben op soorten. Bij de aanvraag brengt de initiatiefnemer gedetailleerd in kaart wat de effecten kunnen zijn van de activiteit op de natuurwaarde in het gebied en welke verzachtende maatregelen hij van plan is te nemen. Het bevoegd gezag geeft een vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelen aanvaardbaar is.

Definitie verstoring en verslechtering

Om een verslechtering- en verstoringstoets te kunnen uitvoeren is het allereerst van belang een eenduidige definitie van verstoring en verslechtering te hebben. In de Handreiking Natuurbeschermingswet (LNV 2005) worden beide begrippen uitgewerkt.

Verstoring

In tegenstelling tot kwaliteitsverslechtering heeft verstoring geen directe invloed op de fysische kenmerken van een gebied; een verstoring betreft soorten en is vaak in de tijd beperkt (lawaaï, lichtbronnen, enz.). Belangrijke parameters zijn derhalve: intensiteit, de duur en de frequentie van verstoring. Verstoring van een soort in een gebied treedt op wanneer uit de populatiedynamische gegevens betreffende die soort in dat gebied blijkt dat de soort het gevaar loopt niet langer een levensvatbare component van de natuurlijke habitat te zullen blijven.

Verslechtering

Onder 'verslechtering' wordt de fysische aantasting van een habitat verstaan. Hiervan is sprake als in een bepaald gebied van deze habitat, de oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van de habitat op lange termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding met de met deze habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking tot de instandhoudings doelstellingen.

2.4.1 Ecologische hoofdstructuur

De EHS heeft als doel een samenhangend systeem van natuurgebieden van een goede kwaliteit te vormen. Om dit doel te kunnen bereiken geldt er voor de gehele EHS een planologische basisbescherming conform de Nota Ruimte. Dit houdt in dat in deze gebieden in principe geen ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden die de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Het gaat om nieuwe ingrepen die nog niet planologisch zijn afgewogen en vastgelegd in streek- en bestemmingsplannen. Volgens het 'nee, tenzij'-principe staat de overheid dergelijke ingrepen alleen toe als de initiatiefnemer kan aantonen dat sprake is van redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet de initiatiefnemer onderbouwen dat de ingreep redelijkerwijs niet elders of op een andere wijze kan worden gerealiseerd (ontbreken van reële alternatieven). Mocht de ingreep toch worden toegestaan, dan is het compensatiebeginsel aan de orde.

Er dient getoetst te worden op significant negatief effecten op wezenlijke (actuele en potentiële) kenmerken en waarden, zoals natuurodoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde. Indien significante effecten te verwachten zijn kan doorgang mogelijk plaatsvinden voor individuele ingrepen als er sprake is van een groot openbaar belang én er geen alternatieven

voorhanden zijn. Als dit niet aangetoond kan worden is er bij individuele kleinschalige ingrepen nog de mogelijkheid tot het aanvragen van een herbegrenzing om andere dan ecologische redenen. Vooroverleg met de provincie is dan raadzaam.

De instandhoudingsdoelen zijn beschreven in het Streekplan 2005 en de Streekplan-uitwerking.

Als door een ingreep natuur verloren gaat, moet deze met behulp van een compensatieplan elders worden gecompenseerd. Het verlies aan areaal EHS dient namelijk altijd gecompenseerd te worden conform de provinciale regels. Voor compensatie plaats vindt dient eerst mitigatie plaats te vinden. Mitigatie is het treffen van maatregelen die negatieve effecten reduceren of wegnemen.

Het Provinciale Streekplan (2005) zegt: het totale oppervlak aan natuur en bos in de provincie mag niet verminderen. Dus waar iets verdwijnt, zal dat op een andere plaats vervangen moeten worden. Naast compensatie geldt er tevens een kwaliteitstoeslag.

De gemeente moet, wanneer er sprake is van een vorm van compensatie, tegelijkertijd met het ontwerp-bestemmingsplan over de oude locatie ook een ontwerp-bestemmingsplan voor de compensatie van bos of natuur, inclusief de kwaliteitstoeslag, indienen.

De provincie toetst de plannen aan de richtlijnen en de Boswet.

2.4.2 Soortenbeleid Provincie Gelderland

De provincie Gelderland heeft zogenaamd soortenbeleid vastgesteld dat specifiek is gericht op zogenaamde prioritaire soorten en soortgroepen die in Gelderland een bedreigde status hebben (Provincie Gelderland, 2002). De soorten worden gegeven in Tabel 1. Wanneer zulke soorten of soortgroepen binnen de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van de provincie voorkomen, wordt aangenomen dat ze kunnen worden gerekend tot de 'wezenlijke waarden en kenmerken' van die Ecologische Hoofdstructuur. Voor ingrepen die schade aan deze wezenlijke waarden en kenmerken kunnen toebrengen is het provinciaal natuurcompensatiebeginsel van toepassing.

Edelhert	Boerenwaluw
Damhert	Huiswaluw
Wild zwijn	Gladde slang
Bever	Ringslang
Otter	Levendbarende hagedis
Das	Knoflookpad
Boommarter	Boomkikker
Waterspitsmuis	Kamsalamander
veermuizen	Heikikker
enkele moerasvogels	enkele stroomminnende vissoorten
enkele vogels v. kleinschalige cultuurlandschappen	enkele dagvlinders
enkele weidevogels	enkele sprinkhanen
Duinpieper	enkele libellen
Nachtwaluw	enkele kevers (Vliegend hert)
IJsvogel	enkele overige ongewervelden
Oeverwaluw	enkele vaatplanten
Gierzwaluw	

Tabel 1. Lijst van Gelderse provinciale prioritaire soorten en soortgroepen.

3 Huidige en toekomstige situatie

3.1 Huidige situatie

3.1.1 Plangebied

Het plangebied is de Albaplas in Lieren, gemeente Apeldoorn. Het betreft de circa 23 hectare grote plas en een smalle rand omringend groen à 15 hectare. Het gebied wordt begrensd door wegen: de Albaweg in het noorden, Kanaal Zuid in het oosten, een weg in het zuiden met dezelfde naam (Kanaal Zuid) en de weg langs de golfbaan in het westen.

Het gebied ligt direct ten oosten van het bosgebied de Veluwe. Aan de westzijde wordt het geflankeerd door de nieuw ingerichte golfbaan en ten zuiden ligt een camping.

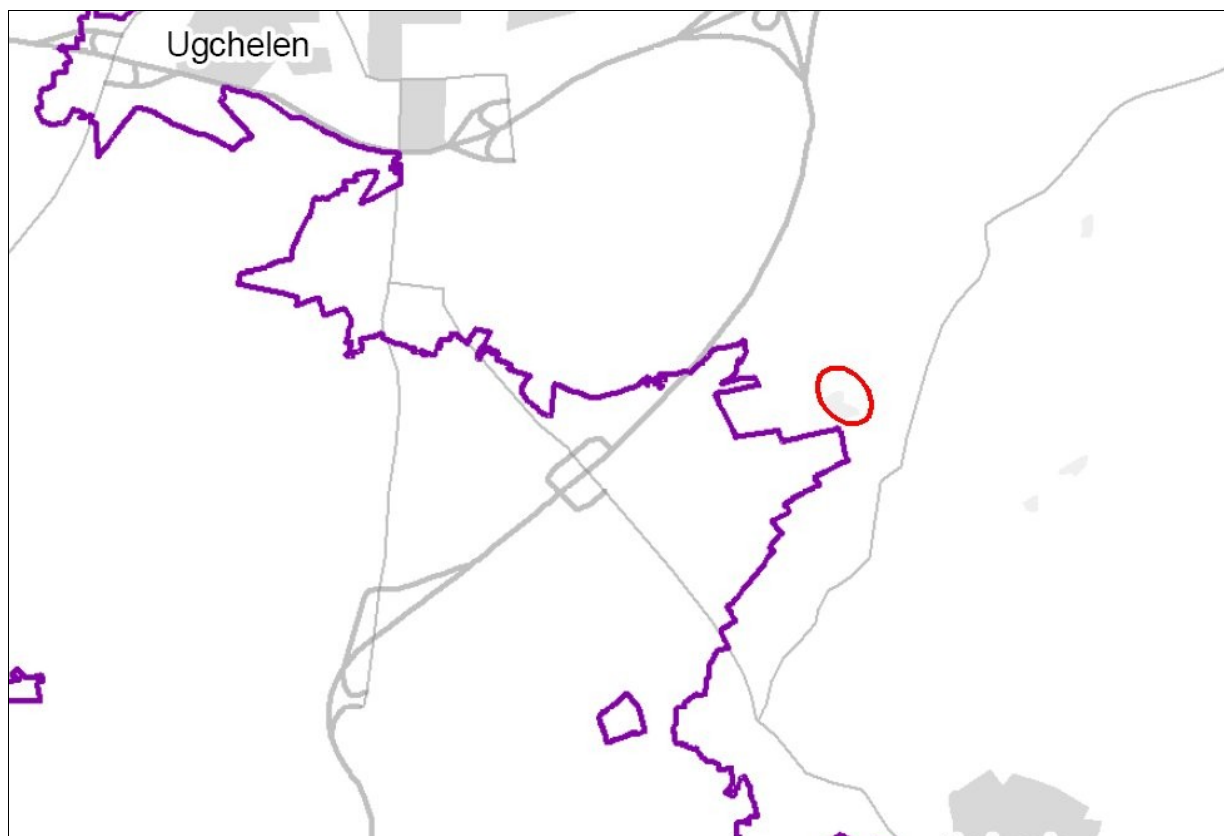

Afbeelding 3. Ligging plangebied.

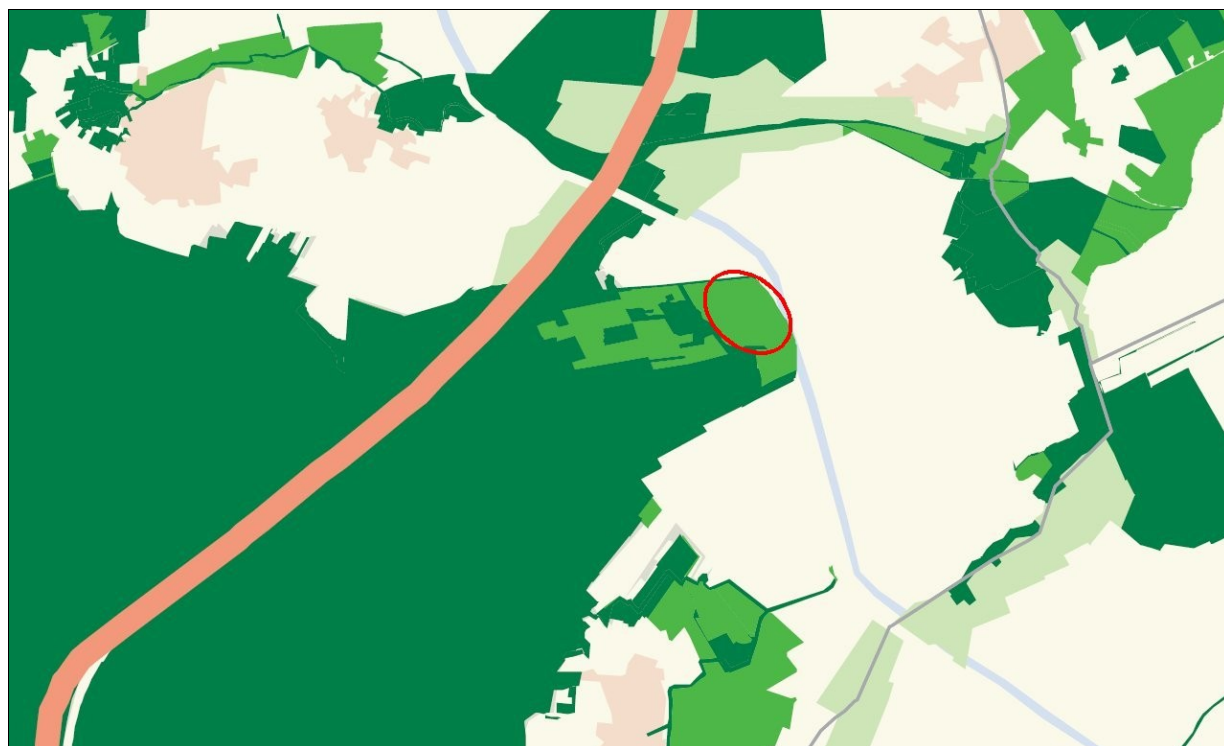
3.1.2 Beschermde natuurgebieden

Het plangebied ligt niet binnen, maar wel naast een Natura 2000-gebied, namelijk de Veluwe (zie Afbeelding 4).

Het plangebied valt geheel binnen de Ecologische Hoofdstructuur EHS (zie afbeelding 5). Het gebied ter plaatse is een zogenaamd verwevingsgebied.

Afbeelding 4. Ligging net buiten Natura 2000-gebied De Veluwe.

Afbeelding 5. Ligging van het plangebied (rode lijn), in relatie tot de EHS.
[donkergroen: natuur; lichtgroen: verwevingsgebied]

3.2 Toekomstige situatie

3.2.1 Voorgenomen ingreep

De ingreep omvat de bouw van een woning/landhuis op een andere plaats dan reeds voorgesteld in het inrichtingsplan. Het inrichtingsplan vermeldt een toekomstig bouwperceel ter grootte van circa 2000 m² in de zuidoosthoek van het gebied, terwijl de eigenaar een bouwperceel in het noordwesten prefereert omwille van redenen die uitgelegd worden in een 'studie naar de optimale hoofdopzet van het landgoed' door Buro Harro te Arnhem. In het kort komt het op het volgende neer: de oorspronkelijke locatie veroorzaakt obstructie van de wandelroute, staat tegenover de gemeentelijke visie rondom de inrichting van het Apeldoorns Kanaal en komt niet overeen met de klassieke ligging van een landhuis op een landgoed met plas. Door het verkiezen van een alternatieve bouwlocatie wordt de wandelroute in het zuidoosten niet onderbroken of onmogelijk gemaakt.

De bouw van een zevental recreatiewoningen wordt overwogen in of aan de bosrand aan de zuidkant van de plas of zelfs geheel op het water. Aan de overzijde van de weg aldaar ligt reeds een kampeerterrein met stacaravans.

Herinrichtingen ter verhoging van de natuurlijke waarden behoort ook tot de plannen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het verflauwen of verlagen van het talud langs de noord- of oostzijde (plas-drassituatie) of het creëren van extra eilandjes of zandplaten. Een deel van de hekken zal verwijderd worden. Aan de plannen ter verhoging van de natuurwaarden wordt nog gewerkt. Te zijner tijd zullen deze parallel aan dit rapport verschijnen.

Voor de landgoedwoning worden drie modellen onderzocht, alle in de noordwesthoek van de plas: plaatsing op de oever, op een eiland of als een eiland.

Voor de realisatie van de woning en recreatiewoningen dienen vegetaties en mogelijk enkele bomen verwijderd te worden en grondverzet gepleegd te worden. Gepoogd wordt hiermee zodanig om te springen dat bestaande bomen zo veel mogelijk gerespecteerd worden en grondverzet minimaal zal blijven. Ook moet rekening gehouden worden met het benodigde ruimtebeslag voor infrastructuur (oprit, parkeerplaats) en nutsvoorzieningen. Voor de recreatiewoningen worden slechts wandelpaden van en naar de openbare weg gerealiseerd slingerend tussen de bomen door. De aanvoerroute voor de woning kan wellicht grotendeels via het bestaande fietspad gerealiseerd worden.

3.2.3 Planning werkzaamheden

Op dit moment bevinden de inrichtingsplannen zich nog in de voorfase. Dat wil zeggen dat het nog niet precies duidelijk is wanneer de werkzaamheden beginnen. De wens bestaat dit op korte termijn te realiseren.

4 Aanwezigheid beschermde soorten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt in het kader van de Flora- en faunawet ingegaan op de aanwezigheid van beschermde natuurwaarden in en in de directe nabijheid van het plangebied. Allereerst wordt ingegaan op de soorten, waarvan uit bronnenonderzoek kan worden opgemaakt dat deze mogelijk in of in de nabijheid van het plangebied voorkomen. Vervolgens wordt per soortgroep ingegaan op de mogelijkheid van voorkomen met inachtneming van tijdens het veldbezoek vastgestelde habitatsgeschiktheid. De functie die het plangebied voor de aanwezige beschermde soorten kan vervullen wordt besproken.

4.2 Bronnenonderzoek

Voor het onderzoek beschikbare bronnen zijn openbaar toegankelijke en overige bronnen. Van de openbaar toegankelijke bronnen is de informatie van het Natuurloket een belangrijke en logische eerste stap. Van het tweetal kilometerhokken (zie Afbeelding 6) waarbinnen het plangebied ligt werd een zogenaamde 'Beknopte eenmalige levering' aangevraagd (zie Bijlage 2).

Uit de door het Natuurloket op 4 januari 2012 geleverde gegevens blijkt dat van het kilometerhok 199/462 (omvattende het grootste deel van het plangebied) nauwelijks gegevens bekend zijn bij de Nationale Databank Flora en Fauna. Van de 15 relevante soortcategorieën blijkt bij 3 de status 'niet onderzocht' te zijn, bij 6 slecht, bij 1 niet/slecht, bij 1 matig en bij 1 goed. Dit laatste betreft de dagvlinders. Voor naastliggend kilometerhok zijn de scores ongeveer gelijk. Voor de belangrijke soortgroepen zoogdieren, vogels en amfibieën en reptielen zijn de scores respectievelijk slecht, slecht/niet, slecht en niet. Toch zijn er gegevens bekend. Zonder de achterliggende data aan te kopen is niet te achterhalen om welke soorten het precies gaat.

Verdere openbare bronnen waaruit geput is zijn de Stichting Natuurinformatie, de Stichting RAVON en het MER-rapport van het aangrenzende golfterrein.

Afbeelding 6. Kilometerhokken waarvan bij het Natuurloket een beknopte eenmalige levering is aangevraagd.

In de praktijk is literatuurinformatie slechts beschikbaar per oppervlakte-eenheid. Soms gaat het om uurhokken (5x5 km), in de meeste gevallen om kilometerhokken (1x1 km). Met betrekking tot de kilometerhokken waarin het plangebied ligt, is de informatie alleen bruikbaar als een indicatie voor mogelijk aanwezige soorten. Gerealiseerd dient te worden dat het plangebied telkens een klein deel van het kilometerhok uitmaakt en dat ieder kilometerhok meerdere habitat kent.

4.3 Veldbezoek

Om de situatie ter plekke beter in te kunnen schatten is op 9 januari 2012 een veldbezoek aan het gebied afgelegd.

In de enkele tientallen meters brede bosrand ten zuiden van de plas waar de recreatiewoningen gepland staan bevindt zich een open bosstructuur. Er is in het verleden flink in gekapt, gezien de boomstobben en groot aantal stukken boomstam en dode takken op de grond. De overgebleven bomen zijn vooral dennen en berken en enkele sparren en jonge beuken. Er bestaat een flink verloop in hoogte vanaf de plasoever naar de weg. Zie Afbeelding 7. Voor de realisatie van recreatiewoningen zal wellicht enig grondverzet nodig zijn en moeten misschien enkele bomen gekapt worden. Uitgangspunt is echter kap te vermijden en bomen in te passen in de plannen. Een oplossing is wellicht de realisatie op het water. Zie voor voorbeelden en inpassing het rapport van Buro Harro.

Op korte afstand, aan de overzijde van de weg langs de strook, bevindt zich een camping met stacaravans. Langs de beschaduwde oever is nauwelijks sprake van helofytische begroeiing. Er werden geen vogelnesten of boomholtes aangetroffen. De natuurwaarde is laag en bestaat vooral uit visuele afscherming van de plas vanaf de weg en biedt rust en mogelijk windluwte

aan watervogels, vooral aan buiten het broedseizoen aanwezige grote aantallen pleisterende eend- en fuutachtigen. Mogelijk biedt het ook windluwte en foerageermogelijkheden voor vleermuizen boven de plasrand. Langs de weg in het oosten van de bosrand ligt een zongeëxponeerde strook met gras achter het prikkeldraad. Achterliggend veel dode takken en stammen op de bodem. Mogelijk is dit een geschikt leefgebied voor Hazelworm.

Afbeelding 7. Bosrand ten zuiden van de plas.

De noordwesthoek van de plas waar gezocht wordt naar een geschikte plek voor een landgoedwoning wordt gekenmerkt door een moerassige watervegetatie, vooral Riet (zie Afbeelding 9), een nabijgelegen eilandje met jonge boompjes (Afbeelding 10) en een op de oever liggende markante heuvel. Het wandelpad loopt over de top van de heuvel. Met name de van de plas afgekeerde padrand op de top biedt daar enkele voor het gebied zeldzame, geschikt lijkende zonplaatsen voor reptielen. Het gaat om zonbeschenen steilrandjes, open zand en begroeide bulten langs het achterliggende bos met veel takken op de bodem. Zie Afbeelding 8 en noordwestelijke stip op Afbeelding 13. De naar de plas gekeerde helling van de heuvel is begroeid met een groot aantal jonge boompjes en bramen.

Afbeelding 8. Potentieel geschikt leefgebied met zonnemogelijkheden voor reptielen bovenop de heuvel.

Afbeelding 9. Rietvegetatie onderaan heuvel in noordwesthoek van de plas.

Afbeelding 10. Eilandje in de noordwesthoek.

Aan de oostzijde van de plas zijn twee poelen aangelegd. Zie Afbeelding 11. Deze zien er zeer geschikt als voortplantingsgebied voor diverse amfibieënsoorten. Rondom de plas zijn plaatselijk ook vegetaties van Riet en Pitrus aanwezig waar mogelijk amfibieën kunnen leven of zich voortplanten.

Afbeelding 11. Twee poelen aan de oostzijde van de plas.

Er is gezocht naar vogelnesten. Op enkele oude duivennesten na is er niets gevonden. Aangenomen mag worden dat er geen roofvogelhorsten over het hoofd zijn gezien. Er is één spechtengat gevonden in een berk langs de Albaweg aan de uiterste noordrand van het gebied. Verder zijn er rottingsgaten, scheuren, boomholtes en loszittende schors op diverse plaatsen gezien. Zie Afbeelding 12. Deze geven mogelijk onderdak aan vleermuizen.

Afbeelding 12. Voor vleermuizen geschikt uitzijnde holtes.

4.4 Resultaten onderzoek per soortgroep

4.4.1 Vaatplanten

Volgens de gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna wordt de status van recentelijk onderzoek (1990-2010) als onbekend opgegeven. Voor het westelijk kilometerhok wordt het aantal van één laag beschermde/Rode Lijstsoort gegeven.

De tijdens het veldbezoek verkregen indrukken doen niet vermoeden dat zwaarder beschermde plantensoorten voorkomen binnen de door de plannen beïnvloede ruimte.

4.4.2 Vissen

Het rapport van het Natuurloket geeft voor de opgevraagde kilometerhokken op dat ze slecht onderzocht zijn. Voor het oostelijk kilometerhok wordt één soort zonder status opgegeven en voor het westelijk hok één zwaar beschermde soort. Van Delft et al. (2011) geven voor het betreffende uurhok de Beekprik. De zwaar beschermde soort uit het rapport van Natuurloket moet deze soort betreffen. Het voorkomen in de plas is uitgesloten op basis van habitateisen. De melding van de zwaar beschermde soort betreft het voorkomen van de Beekprik in de Oosterhuizer Spreng. Een voorkomen van zwaar beschermde vissoorten in de plas kan uitgesloten worden.

4.4.3 Amfibieën

Het rapport van Natuurloket vermeldt dat de kilometerhokken slecht zijn onderzocht en dat ten hoogste twee licht beschermde soorten bekend zijn. In het meest recente waarnemingen-overzicht van de Stichting RAVON (Van Delft et al. 2011) staan voor het uurhok de volgende relevante, zwaarder beschermde soorten vermeld: Heikikker en Rugstreeppad. Kamsalamander en Poelkikker komen voor in het uurhok ten oosten ervan dat op enkele honderden meters afstand begint. Naast de algemene soorten Gewone pad, Bruine kikker, Bastaardkikker en Kleine watersalamander bestaat er een reële kans op voorkomen van genoemde soorten in en om de plas. Welke soorten er daadwerkelijk voorkomen is voornamelijk onbekend. Onderzoek zou hierin uitkomst bieden.

Kort na het ontstaan van de plas zal de situatie vanwege ondiepte en afwezigheid van vis voor Rugstreeppad ideaal zijn geweest. Aangenomen mag worden dat na tientallen jaren een aantal vissoorten de plas bereikt zal hebben. Aanwezige vis in combinatie met relatief weinig watervegetatie langs de oever maakt dat de situatie voor Rugstreeppad als suboptimaal te beschouwen is. Ook overige amfibiesoorten ondervinden nadeel van vis in combinatie met weinig schuilmogelijkheden in het water. Dit sluit het voorkomen echter niet uit. Op het terrein zijn aan de noordoostzijde enkele kleine poelen gegraven. Deze zijn voor amfibieën zeer geschikt.

4.4.4 Reptielen

Van Delft et al. (2011) geven voor het betreffende uurhok de zwaarder beschermde soorten Hazelworm, Zandhagedis, Levendbarende hagedis, Adder en Ringslang. De Gladde slang wordt genoemd voor het ten westen ervan gelegen uurhok.

Het Natuurloket zegt dat beide kilometerhokken slecht onderzocht zijn. Voor het hok 199/462 zijn geen gegevens voorhanden. Voor hok 198/462, waar de noordwesthoek van het gebied in ligt zijn 2 zwaarder beschermde soorten bekend, waaronder een Rode Lijstsoort. Het gaat vrijwel zeker om Hazelworm en Levendbarende hagedis.

Het voorkomen van de Ringslang bij de Albaplas is bekend. De meest recente waarneming is van 20-09-2011(Waarneming.nl). Ringslang en Levendbarende hagedis zijn provinciale prioritaire soorten.

Langs de noord- en oostzijde is her en der Struikheide aanwezig, aan de oostzijde betreft het ook oude struiken. Dopheide komt veel zeldener voor. Brem is een veelvoorkomende soort en vormt in de noordoosthoek van het gebied een dominante soort. In de bosstrook aan de westzijde van de plas komen open plekken voor met plaatselijk Pijpenstrootjevegetatie. In het bos rondom veel dode takken op de bodem. Hei, brem en hoog gras en zonbeschenen plekjes vormen geschikt leefgebied voor veel reptielen. Voor de Hazelworm zijn op de bodem liggende objecten zoals stammen en takken tevens van belang om onder te schuilen. Op basis van aanwezige habitat worden de Hazelworm en de Levendbarende hagedis verwacht. Het gaat echter om suboptimaal leefgebied en de aanwezige aantallen worden laag geschat. De mogelijk geschikte plekken worden in Afbeelding 13 gegeven.

Afbeelding 13. Potentieel habitat voor Hazelworm en/of Levendbarende hagedis.

4.4.5 Vleermuizen

Vleermuizen vallen onder de zoogdieren. Volgens de door het Natuurloket geleverde gegevens heeft in de kilometerhokken 'slecht' onderzoek naar zoogdieren plaatsgevonden. Aangenomen kan worden dat serieus vleermuisonderzoek hier nooit heeft plaatsgevonden.

Vleermuizen komen vrijwel overal voor. Van de circa 20 soorten in Nederland komen er voor het gebied meerdere in aanmerking. Het gaat dan om Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Franjestaart, Baardvleermuis, Watervleermuis en Meervleermuis. Alle in het leven van vleermuizen belangrijke functies moeten intact blijven. Het kan gaan om kraam- of zomerverblijven, paarverblijven, winterverblijven, belangrijke foeragerplekken en vliegroutes.

Concrete aanwijzingen voor de aanwezigheid van verblijfplaatsen (kraamkolonies) van vleermuizen in het plangebied ontbreken vooralsnog, omdat er geen onderzoek heeft plaatsgevonden. Van de regio is bekend dat de tevens in het kader van de Natuurbeschermingswet belangrijke Meervleermuis gebruik maakt van het nabijgelegen

Apeldoorns Kanaal.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn mogelijk aanwezig in woningen en schuren in en op de grens van het plangebied. Hier zijn potentiële verblijfplaatsen in de gebouwen aanwezig. Oudere bomen kunnen vleermuisverblijven bevatten. Oude spechtenholen, rottingsgaten, scheuren en loszittende schors komen in aanmerking.

De binnen het plangebied gelegen structuren, te weten de plas, de plasoevers en de bos(randen) kunnen potentieel door eerder genoemde soorten vleermuizen als foerageergebied en vliegroute worden gebruikt.

4.4.6 Grondgebonden zoogdieren

Volgens de door het Natuurloket geleverde gegevens heeft in de kilometerhokken 'slecht' onderzoek plaatsgevonden. Van het westelijke kilometerhok zijn 5 laagbeschermden en 3 zwaar beschermde soorten, waaronder een Rode Lijstsoort bekend. Van het oostelijke hok 4 laagbeschermden en één zwaarbeschermden. De zwaarder beschermde soorten zouden kunnen wijzen op vleermuizen, maar verwacht wordt dat het hier gaat om waarnemingen van Das, Eekhoorn en Boommarter. Een waarneming in de vorm van een verkeersslachtoffer, levend individu of sporen hoeft nog niet te wijzen op een vaste verblijfplaats.

Verspreid over het gebied zijn molshopen gezien. Meerdere soorten grondgebonden zoogdieren worden hiernaast verwacht binnen het plangebied. Het gaat vooral om algemene soorten als Egel, Bosspitsmuis, Bosmuis, Rosse woelmuis en Vos. Mogelijk komen ook nog kleine marterachtigen als Bunzing, Hermelijn en Wezel voor. In 2008 werd een dode Steenmarter gevonden langs de Klarenbeekse weg op nauwelijks meer dan een kilometer van het plangebied (persoonlijke waarneming). Het handelt hier om een geringe kans op voorkomen van genoemde soorten. Reeën zijn reeds waargenomen binnen het plangebied. Een dassenburcht is bekend van het ten westen gelegen golfterrein (Bronsgest et al., 2009). Het plangebied kan meerdere functies vervullen voor de zoogdieren. Zowel drink-, foerageer- als rustgebied is aannemelijk voor de grotere soorten. Indicaties voor verblijfplaatsen voor de zwaarder beschermde soorten zoals Dassenburchten, Eekhoornnesten of nestholtes van Boommarter werden niet verkregen tijdens het oriënterende veldbezoek.

4.4.7 Vogels

Het Natuurloketrapport geeft voor beide kilometerhokken aan dat er slecht/niet onderzocht is. Toch zijn voor het westelijk hok 51 soorten bekend, waarvan 7 Rode Lijstsoorten en voor het oostelijk hok 25 soorten waarvan 4 Rode Lijstsoorten. Het grote aantal voor het westelijk hok komt door de verscheidenheid aan habitats ter plekke van het grotendeels buiten het plangebied gelegen deel.

Het plangebied wordt door vogelaars frequent bezocht, ogenschijnlijk vooral in de winterperiode. Op Waarneming.nl wordt voor het gebied een groot aantal soorten vermeld. Overwinterende grote aantallen Grauwe ganzen vallen op, tot wel 680 stuks. Deze broeden hier echter niet. Ook voor andere eend- en fuutachtigen heeft de plas een belangrijke functie in de winter.

De IJsvogel is een potentiële broedvogel. De werkkaarten Beheerplan Veluwe noemen de soort ook. Op Waarneming.nl worden slechts waarnemingen buiten het broedseizoen vermeld. Langs de steile oever aan de westzijde van de plas zijn meerdere potentiële broedplekken gezien, zie Afbeelding 14. De soort is tevens een kwalificerende soort voor de Natuurbeschermingswet én een provinciale prioritaire soort.

Kleine plevier en Oeverloper, beide Rode Lijstsoort, worden gemeld tijdens het broedseizoen. Een andere broedvogel en Rode Lijstsoort is de Nachtegaal.

Jaarrond beschermde broedvogels lijken er niet voor te komen. Van de categorie V (niet

onbedingd jaarrond beschermd, maar inventarisatie wel gewenst) komen o.a. Grote bonte specht en Groene specht hier voor. De Rode Lijstsoort Groene specht foerageert vooral op mieren op de grond en heeft ten opzichte van het op het naastgelegen golfterrein aanwezige areaal gras hier slechts marginaal leefgebied.

Afbeelding 14. Voor IJsvogelnest geschikt lijkende steilrand.

4.4.8 Ongewervelden

Bij beschermde ongewervelden in dit deel van Nederland moet gedacht worden aan het Vliegend hert. Deze soort komt echter niet voor op het terrein (Bronsgest et al., 2009). De soort wordt hier niet gevonden en de voor de ontwikkeling van larven benodigde kwinende eiken zijn niet aanwezig.

4.5 Conclusie aanwezigheid beschermde soorten

In Tabel 2 is aangegeven welke beschermde soorten gebruik (kunnen) maken van het plangebied, of het plangebied een functie heeft en zoja wat de functie is van het plangebied.

De soorten, die zijn beschermd in tabel 2 en 3 van de Flora-en faunawet en het plangebied (mogelijk) gebruiken als (een belangrijk onderdeel van) vaste rust-en verblijfplaats, ondervinden mogelijk negatieve effecten van de ruimtelijke inrichtingsplannen. Dit zijn de volgende soorten: vleermuizen, grondgebonden zoogdieren, amfibieën, reptielen en vogels. De soorten die zijn genoemd als tabel 1 soort in de Flora-en faunawet, worden voor de effectenanalyse verder buiten beschouwing gelaten. Voor deze geldt geen ontheffingsplicht.

soortgroep	soort	Tabel 1	Tabel 2/3	functie
amfibieën	Kleine watersalamander	x		voortplantingsgebied, landhabitat
	Gewone pad	x		voortplantingsgebied, landhabitat
	Bruine kikker	x		voortplantingsgebied, landhabitat
	Bastaardkikker	x		voortplantingsgebied, landhabitat
	Kamsalamander		x	voortplantingsgebied, landhabitat
	Poelkikker		x	voortplantingsgebied, landhabitat
	Heikikker		x	voortplantingsgebied, landhabitat
	Rugstreeppad		x	voortplantingsgebied, landhabitat
reptielen	Ringslang		x	voortplantingsgebied, landhabitat
	Hazelworm		x	voortplantingsgebied, landhabitat
	Levendbarende hagedis		x	voortplantingsgebied, landhabitat
Vleermuizen	Meerdere soorten		x	vliegroue/foerageergebied water, verblijfplaats
grondgebonden zoogdieren	Mol, Egel	x		leefgebied
	Vos, Ree	x		foerageergebied
	muizen, spitsmuizen	x		leefgebied
	Bunzing, Hermelijn, Wezel	x		leefgebied
	Boommarter, Steenmarter		x	foerageergebied
	Das		x	foerageergebied
	Eekhoorn		x	foerageergebied
vogels	vele soorten		x	broedgebied, leefgebied

Tabel 2. Mogelijk in of nabij het plangebied aanwezige beschermde soorten, beschermingscategorie en functies.

5 Effectenanalyse

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de mogelijke negatieve effecten ("natuurschade") beschreven van de gevolgen van de ruimtelijke inrichtingsplannen op de mogelijk aanwezige zwaardere beschermde soorten, die (een belangrijk onderdeel van) het leefgebied hebben in het plangebied op basis van reeds beschikbare informatie en ingegaan op lacunes in de kennis voor de vaststelling van effecten.

Het doel van de effectenanalyse is om te bepalen welke maatregelen noodzakelijk zijn om negatieve effecten op de vaste rust- en verblijfplaatsen te voorkomen. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn de volgende:

- De plek of het gebied blijft voorzien in alles wat nodig is voor een specifiek individueel dier in dat gebied en voor alle exemplaren van de populatie ter plekke, om zich succesvol te kunnen voortplanten of om te kunnen rusten;
- Er is op geen enkel moment, ook niet tijdelijk, een achteruitgang van de ecologische functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats. De diverse functies die een gebied heeft dienen behouden te blijven.

Deze uitgangspunten bepalen de doorwerking van bepaalde negatieve effecten op de vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten en zullen per beschermde soort en per type effect worden behandeld. In het vervolg van dit hoofdstuk is een splitsing gemaakt in werkzaamheden tijdens de aanlegfase en in effecten als gevolg van de uiteindelijke inrichting en het gebruik van het plangebied (eindfase). Daarnaast wordt ingegaan op de gunstige staat van instandhouding.

In de navolgende paragrafen wordt nader ingegaan op effecten die mogelijk optreden op het moment dat sprake is van een overlap in tijd en ruimte tussen het werkgebied en de leefgebieden van beschermde soorten.

5.2 Amfibieën

5.2.1 Effecten in de inrichtingsfase

Het vermoeden bestaat dat meerdere soorten, waaronder mogelijk zwaar beschermde amfibieën in het gebied voorkomen. In het voortplantingsseizoen kunnen zich adulte dieren, eisnoeren en larven bevinden in de plas of poelen. Buiten de voortplantingstijd houdt een deel van de dieren zich verspreid op in het landbiotoop rondom.

De voortplantingsplaatsen komen niet overal in het gebied voor. Gewoonlijk vindt eileg geconcentreerd plaats op klimatologisch geschikte plekken en worden tevens door traditie en imprinting bepaald. De zuidoever van de plas met beschaduwing van de oever door bomen lijkt daarmee uitgesloten van voortplanting. Amfibieën staan de realisatie van recreatiewoningen daarom niet in de weg. De noordwesthoek en verder langs de noordelijke en oostelijke oever lijkt wel geschikt voor amfibieën.

De inrichtingswerkzaamheden die de oevers van de plas aandoen, kunnen directe negatieve effecten op de voortplantingsbiotoop van de soort tot gevolg hebben. Te denken valt aan bouw- en graafwerkzaamheden ten behoeve van de bouw van een landhuis aan de oever of herinrichting van de oever.

Dergelijke activiteiten in de voortplantingsperiode kunnen verstoring, verwonding en doding

van larven en adulte exemplaren, evenals het beschadigen van eisnoeren met zich meebrengen. Daarom zijn voorzorgsmaatregelen noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen (zie § 6.2).

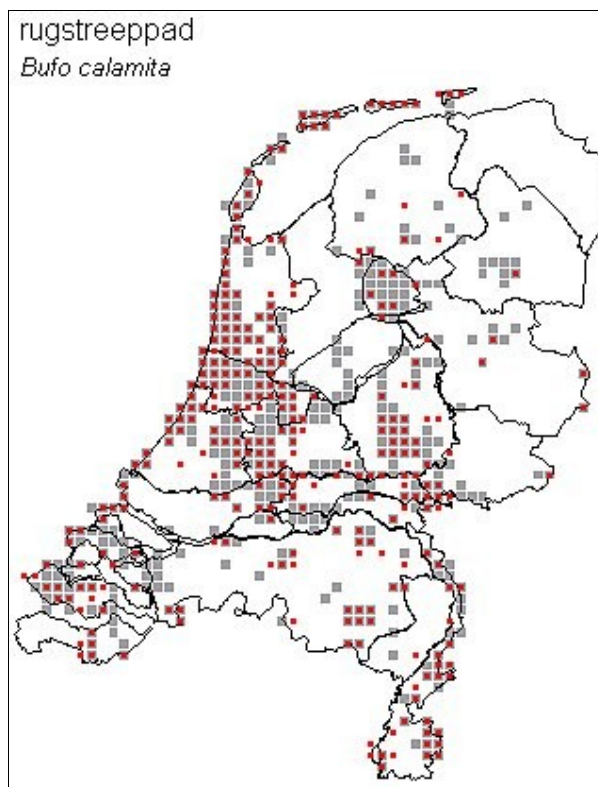
Veldonderzoek kan het voorkomen van soorten en hun voortplantingsplaatsen in kaart brengen, zodat hier beter rekening gehouden kan worden.

5.2.2 Effecten in de eindfase

De effecten op het leefgebied van de amfibieën na inrichting zijn neutraal of mogelijk zelfs positief wanneer extra voortplantingshabitat gecreëerd wordt door verflauwing van het talud in de noordoosthoek tot plaatselijk onder het maaiveld. De werkzaamheden hebben geen negatieve effecten op de soort of populatie en er blijft voldoende geschikt voortplantingsgebied over.

5.2.3 Gunstige staat van instandhouding

Over de gunstige staat van instandhouding van de zwaarder beschermde amfibiesoorten op lokaal niveau is moeilijk iets te zeggen zonder onderzoeksgegevens, maar lijkt niet in het geding bij de voorgenomen ingrepen. De zich aan de ondiepe oevers van wateren voortplantende Rugstreeppad is vrij algemeen in Nederland en komt verspreid voor op de Veluwe (Bron: website van Stichting RAVON; zie ook Afbeelding 15). Het is een flexibele soort die minder strikt gebonden is aan traditionele voortplantingsplaatsen. Daarnaast worden effecten op populatieniveau voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen (zie paragraaf 6.2). De Heikikker houdt er traditionele massa-voortplantingsplaatsen op na. Onderzoek naar of er hier sprake van is wordt aangeraden.

Afbeelding 15. Voorkomen van de Rugstreeppad in Nederland, waarbij is op te maken dat op de Veluwe de soort wijdverspreid voorkomt (Bron: Website Stichting RAVON).

5.3 Reptielen

5.3.1 Effecten in de inrichtingsfase

Van de Ringslang zijn slechts enkele waarnemingen bekend. Mogelijk gaat het om incidenteel voorkomen. De zuidoever van de plas is ongeschikt als leefgebied voor de soort. De kans dat werkzaamheden in de noordwesthoek de soort beïnvloeden lijkt nihil. De eventueel aanwezige dieren kunnen meeliften op de mitigerende maatregelen getroffen voor andere soortgroepen. Door een eenvoudige ingreep zoals het aanbieden van geschikte eilegplekken, zogenaamde broeihopen, kan de lokale populatie zelfs toenemen.

Hazelworm en Levendbarende hagedis hebben deels dezelfde omgevingseisen, hoewel de Hazelworm een deel van de tijd ook teruggetrokken onder dood hout kan doorbrengen. De Levendbarende hagedis heeft vrijwel dagelijks een portie zonneschijn. De kwaliteit van het leefgebied wordt hier als suboptimaal beschouwd.

De realisatie van de recreatiewoningen heeft geen effect op deze soorten vanwege afwezigheid van geschikt habitat. De realisatie van een landgoedwoning heeft slechts effect (verstoring, doding en beschadiging) indien de locatie op de heuvel gekozen wordt. Het effect betreft hooguit een zeer klein aantal dieren op een klein oppervlak, maar kan verstrekkende gevolgen hebben voor de waarschijnlijk toch al niet grote populatie (zie volgende paragraaf).

5.2.2 Effecten in de eindfase

Bij een keuze voor de realisatie van een woning op de heuvel in het noordwesten gaat waarschijnlijk permanent leefgebied (vaste rust- en verblijfplaatsen) voor reptielen verloren. Het gaat om een van de weinige mogelijke rust- en verblijfplaatsen in het noordwesten van het gebied, zodat het contact tussen eventuele deelpopulaties in het noorden/oosten en het westen verloren gaat.

Voor reptielen zijn de alternatieve locaties langs de oever van de uiterste noordwesthoek of op een eiland een betere keuze. Aangezien voorkomen van deze soorten binnen het plangebied nog niet vaststaat is onderzoek hiernaar geboden.

5.3.3 Gunstige staat van instandhouding

De gunstige staat van instandhouding van de Levendbarende hagedis moet op landelijk niveau bepaald worden. Sinds de laatste verandering van de Rode Lijst prijkt deze soort hier ook op. Eventueel aanwezige individuen maken onderdeel uit van de grote populatie van de Veluwe. Deze populatie blijft bestaan en op landelijk niveau heeft de ingreep geen effect.

De gunstige staat van instandhouding van de Hazelworm moet op regionaal niveau bepaald worden. Populatiodynamische gegevens zijn van deze soort moeilijk verkrijgbaar door de verborgen levenswijze. Eventuele binnen het gebied aanwezige individuen maken onderdeel uit van de grotere populatie van (dit deel van) de Veluwe. Duidelijk is wel dat de Hazelworm nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat ter plekke (Veluwe) en dat vermoedelijk op langere termijn zal blijven (door vaststelling als Natura 2000-gebied). De kleinschalige ingreep (bouw van een huis) zal het natuurlijke verspreidingsgebied niet verkleinen. Er zal een voldoende grote habitat overblijven om de populatie ook op lange termijn in stand te houden.

5.4 Vleermuizen

Zonder onderzoek naar voorkomen van vleermuizen en functionaliteit van structuren in het plangebied zijn eventuele effecten niet goed te bepalen. Het gebruik van structuren, activiteitsperioden en gevoeligheid zijn soortspecifiek en vragen aangepaste mitigatiemaatregelen. Onderzoek conform het landelijk vleermuisprotocol zou benodigd zijn voor een goede inschatting van de effecten.

Bij punten waar zich conflicten kunnen voordoen kan gedacht worden aan kap van bomen die verblijfplaatsen verloren doen gaan en verstoring van belangrijke foerageerplekken of vliegroutes door lichtverstoring.

De regionale staat van instandhouding van de meeste van de te verwachten soorten is niet in het geding. Alle deze soorten zijn in Nederland vrij algemeen tot algemeen (Afgeleid uit Twisk et al, 2009). Het voorkomen van zeldzamere soorten valt echter niet uit te sluiten. Of het functioneel leefgebied ook in het geding is of aanwezig blijft in het plangebied zou uit nader onderzoek moeten blijken.

Voor de Meervleermuis, tevens een kwalificerende en prioritaire soort voor de Natuurbeschermingswet, geldt een matig ongunstige staat van instandhouding (Bron: De Zoogdiervereniging). De Meervleermuis kan vooral verwacht worden boven grotere wateren.

5.5 Grondgebonden zoogdieren

Enkele exemplaren en/of leefgebieden van algemene soorten kunnen door de ingrepen worden verstoord of in extreme gevallen gedood. Te denken valt daarbij aan in holen levende mollen en muizen tijdens graafwerkzaamheden. Deze verstoring en doding is echter niet opzettelijk en voor dergelijke ruimtelijke ingrepen bestaat vrijstelling van de betreffende verbodsartikelen.

Van de zwaarder beschermde soorten worden hooguit incidentele bezoeken in het kader van het foerageren verwacht. De geplande ingrepen hebben daarom geen effecten tot gevolg voor de leefgebieden, vaste rust- of verblijfplaatsen of staat van instandhouding van deze soorten.

5.6 Vogels

5.6.1 Effecten in de inrichtingsfase

Onderzoek naar broedvogels heeft niet plaatsgevonden. Van meerdere algemene soorten kan aangenomen worden dat deze zullen broeden in of nabij het plangebied. Negatieve effecten op aanwezige broedbiotopen van water en oevers kunnen optreden op het moment dat als gevolg van bouwwerkzaamheden nesten of niet-vliegvlugge jongen worden verstoord. Een verstoring van in functie zijnde nesten is echter gemakkelijk te voorkomen door enkele voorzorgsmaatregelen in acht te nemen (zie paragraaf 6.5).

Voor een eventueel broedgeval van IJsvogel in de oever van de westzijde van de plas worden geen negatieve effecten verwacht.

5.6.2 Effecten in de eindfase

Voor water- en moerasvogels in eventueel te verwijderen stukje rietkraag voor de realisatie van de landgoedwoning geldt dat voldoende leefgebied aanwezig blijft in het gebied.

Voor watervogels wordt regelmatige tot permanente verstoring door geluid en beweging verwacht tot op zekere afstand van de woning en recreatiewoningen. De rust zal verstoord worden, waardoor vogels verblijf nabij deze plekken zullen vermijden. Het betreft echter een

klein deel van de zeer grote plas, waardoor voldoende alternatieven ter plekke voorhanden zullen blijven. Het door de ingreep en veranderend gebruik beïnvloede deel van de plas is geen essentiële vaste rustplaats of onmisbare tussenstop tijdens migratie.

5.8 Conclusie effectenbepaling

In tabel 2 wordt een samenvatting van de effecten gegeven op de in het plangebied aanwezige beschermde soorten. Er wordt aangegeven welke negatieve effecten mogelijk optreden als gevolg van de voorgenomen plannen. Er wordt tevens globaal aangegeven of maatregelen noodzakelijk zijn en van welke type om de ecologische functionaliteit van het plangebied voor de beschermde soorten te behouden. De soorten die geen negatieve effecten ondervinden en waar geen maatregelen voor noodzakelijk zijn, worden in het vervolg van deze rapportage buiten beschouwing gelaten.

soort	inrichtingsfase	eindfase	type maatregel
Rugstreeppad	verstoring van voortplanting	geen	te hanteren werkwijze
Heikikker	verstoring van voortplanting	geen	te hanteren werkwijze
Kamsalamander	verstoring van voortplanting	geen	te hanteren werkwijze
Hazelworm	verstoring van verblijfplaatsen	onderbreking van migratiemogelijkheden*	alternatieve locatie
Levendbarende hagedis	verstoring van verblijfplaatsen	onderbreking van migratiemogelijkheden*	alternatieve locatie
Ringslang	nihil	nihil	n.v.t.
vleermuizen	niet onderzocht	niet onderzocht	nog op te stellen
broedvogels	verstoring nest en rust	verstoring rust	vermijding kwetsbare periode en beperken verstoringsintensiteit

Tabel 2. Samenvatting van de mogelijke effecten van planvoornemen op aanwezige of potentieel aanwezige, zwaarder beschermde soorten. Daarnaast is aangegeven welk type maatregelen genomen dienen te worden om zorgvuldig te handelen ten aanzien van beschermde soorten.

*: in geval van keuze voor bouw woning op heuvel.

6 Maatregelen

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de maatregelen besproken welke noodzakelijk zijn om zorgvuldig om te gaan met aanwezige beschermde soorten (zorgplicht) en een gunstige staat van instandhouding te garanderen. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten belangrijk:

- Door mitigerende maatregelen worden negatieve effecten uitgesloten. Dit kunnen negatieve effecten zijn op zowel de kwaliteit als de kwantiteit van functies in het gebied.
- Mitigerende maatregelen zijn preventief. Dit houdt dus in dat in voorkomende gevallen de mitigatie niet alleen al aanwezig is, maar ook functioneert.
- Mitigerende maatregelen moeten leiden tot een verbetering of behoud van de ecologische functionaliteit van het gebied (zowel kwantitatief als kwalitatief) voor de betreffende soort.
- Het positieve effect van mitigatie geeft een evenredige ruimte voor de negatieve effecten van de ingreep. De duurzame ecologische functionaliteit mag op geen enkel moment slechter worden.
- Het succes van mitigerende maatregelen moet met een hoge mate van zekerheid vóóraf vaststaan en wordt beoordeeld aan de hand van ecologische criteria.
- De staat van instandhouding en de zeldzaamheid van een diersoort zijn van belang bij het treffen van mitigerende maatregelen.
- De controle op het effect van de maatregelen is een onderdeel van het ecologisch werkprotocol.

Tot slot wordt ook ingegaan op de vraag of een ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

6.2 Maatregelen ter voorkoming schade aan voortplantingshabitat van amfibieën

Maatregelen die getroffen te worden indien gewerkt dient te worden aan de oever van de noordwesthoek of noordelijke en noordoostelijke plasrand.

Een overtreding van verbodsbepalingen op de voortplantingshabitat van amfibieën is te voorkomen door inachtneming van de volgende voorzorgsmaatregelen:

- De inrichtingswerkzaamheden worden uitgevoerd in de periode oktober t/m 1 maart. Dit is de periode dat de meeste amfibieën geen gebruik maken van de plas als voortplantingslocatie.

Bij keuze van bouwlocatie aan de oever van de noordwesthoek dient onderzocht te worden of er ter plaatse geen traditionele massa-voortplantingsplaats van bijvoorbeeld de Heikikker ligt. Indien dit zo is dient hier een oplossing voor gezocht te worden in de vorm van andere locatiekeuze of onderzoek naar alternatieve eilegplekken.

Indien bovenstaande maatregel in acht worden genomen, is geen sprake van achteruitgang in de ecologische functie van het plangebied voor de amfibieën, omdat voldoende voorzorgsmaatregelen zijn genomen om negatieve effecten te voorkomen.

Er is dan ook geen ontheffing noodzakelijk voor amfibieën.

6.3 Maatregelen ter voorkoming schade aan leefgebied van reptielen

Schade aan potentieel leefgebied van reptielen is te voorkomen door de keuze van een bouwlocatie anders dan op de heuvel in het noordwesten. Onder die voorwaarde is geen ontheffing noodzakelijk voor reptielen. De aanleg van een of meerdere broeihopen voor Ringslang kan mogelijk de plaatselijke populatie bevorderen.

6.4 Maatregelen ter voorkoming schade leefgebied van vleermuizen

Of vleermuizen binnen of in de invloedssfeer van het plangebied voorkomen staat nog niet vast, evenmin of er negatieve effecten optreden. Enige voorbeelden van mitigerende maatregelen worden hier vast gegeven voor vleermuizen boven de plas of langs de plasrand.

Tijdelijk negatieve effecten als gevolg van verstoring (foerageergebied en/of vliegroute) door de werkzaamheden zijn mogelijk te voorkomen door enkele voorzorgsmaatregelen in acht te nemen:

- De werkzaamheden worden uitgevoerd in een periode dat vleermuizen geen gebruik maken van de watergangen (periode van overwintering tussen oktober en maart);
- Indien het niet mogelijk is om in de wintermaanden te werken worden de werkzaamheden in ieder geval alleen overdag uitgevoerd tussen zonsopgang en zonsondergang (in de periode van maart t/m oktober).
- Wateren worden niet door geluid of licht verstoord tussen zonsondergang en zonsopkomst.

Effecten op de lange termijn zijn echter moeilijk te mitigeren. De in het gebied dan aanwezige woningen zullen juist tussen zonsondergang en zonsopkomst lichtverstoring en daardoor een achteruitgang in de ecologische functionaliteit van het plangebied voor de functie van foerageergebied of vliegroute boven water kunnen veroorzaken. Of er sprake is van deze functies is vooralsnog niet onderzocht.

Maatregelen ter voorkoming van schade aan vaste verblijfplaatsen of andere bedreigingen van de functionaliteit van het leefgebied dienen nader vastgesteld te worden, na door onderzoek geconcludeerd voorkomen van vleermuizen.

6.5 Maatregelen ter voorkoming schade aan vogels

Een overtreding van verbodsbepalingen is te voorkomen door te werken buiten het broedseizoen. Deze loopt globaal van maart tot oktober. Er kan echter geen standaardperiode voor het broedseizoen worden aangehouden, omdat deze per seizoen kan verschillen. Het daadwerkelijk aanwezig zijn van vaste verblijfplaatsen in functie (bezette nesten) is maatgevend. Bij twijfel rond de uiterste data kan een deskundige ontboden worden onderzoek ter plekke hiernaar uit te voeren.

Het is toegestaan terrein voor broeden ongeschikt te maken en te houden indien dit geschiedt of aanvangt vóór de voortplantingsperiode.

Er is geen sprake van het overtreden van verbodsbepalingen, wanneer de bovenbeschreven voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen tijdens de uitvoeringsperiode. Er is daarom geen ontheffing noodzakelijk voor broedvogels.

6.6 Conclusies m.b.t. Flora- en faunawet

Er zijn in de voorgaande paragrafen per soort en soortgroep gerichte voorzorgsmaatregelen beschreven, om de kans op negatieve effecten als gevolg van het planvoornemen te voorkomen of te beperken. Deze maatregelen zijn per soort(groep) samengevat in Tabel 3. Er is hier ook aangegeven voor welke soort er een ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

In deze fase van planvorming is het nog niet bekend wat de geprefereerde uitvoeringsperiode is. In de vorige paragrafen zijn de kwetsbare perioden van aanwezige beschermde soorten aan bod gekomen. Uit de informatie kan worden opgemaakt dat maart t/m oktober de meest kwetsbare periode is voor de aanwezige beschermde soorten.

De werkzaamheden kunnen vanuit het perspectief van de meest kwetsbare periode het beste worden uitgevoerd van november t/m begin februari.

Voor amfibieën geldt het advies onderzoek te laten doen plaatsvinden naar eventuele traditionele voortplantingsplaatsen van Heikikker, Rugstreeppad en Kamsalamander op of nabij de zoeklocaties voor de landgoedwoning.

Voor reptielen geldt het advies de bouwlocatie voor de landgoedwoning niet te kiezen op de heuvel in het noordwesten. Voor reptielen zijn verbeteringen mogelijk door herinrichting van het gebied.

Voor vleermuizen geldt het advies te laten onderzoeken op gebruik van het plasoppervlak, de plasoever en bomen door vleermuizen. Het gaat dan om onderzoek conform het landelijk protocol vleermuizen naar zomer- en kraamverblijven en paarverblijven. Indien er geen belangrijke functies voor vleermuizen worden vastgesteld tijdens onderzoek zijn geen additionele mitigerende maatregelen benodigd en zijn er wat vleermuizen betreft geen beperkingen in tijd en ruimte voor uitvoering van de plannen.

Tijdens de rapportage van aanvullend onderzoek dient tevens ingegaan te worden op soortspecifieke mitigerende maatregelen voor eventuele vastgestelde soort(en) en bedreigde functionaliteit van het leefgebied.

Er is voor de overige aanwezige beschermde soorten geen ontheffing noodzakelijk, omdat het functioneel leefgebied door het uitvoeren van mitigerende maatregelen behouden kan blijven.

Om zeker te zijn dat de mitigerende maatregelen voldoende zijn, is het verstandig maar niet verplicht deze vóóraf te laten beoordelen door Dienst Regelingen. Met het resulterende besluit wordt aangetoond dat uitvoerenden zich houden aan de Flora- en faunawet. Het besluit is handig voor het geval iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Flora- en faunawet.

Indien de Dienst Regelingen overtuigd is van de geschiktheid van de mitigerende maatregelen zal het resulteren in een zogenaamde positieve afwijzing van de ontheffingsaanvraag. De inzichten over mitigerende maatregelen veranderen echter in de loop van de tijd (lees: worden telkens strenger), waardoor het mogelijk is dat aanvullende maatregelen geëist worden. In dat geval wordt een ontheffing verleend met aanvullende maatregelen.

Een pro forma ontheffingsaanvraag is pas mogelijk ná uitvoering van het aanvullende onderzoek.

De voorgestelde werkwijzen inclusief maatregelen, voorgeschreven periodes etc. dienen te worden verwerkt in een ecologisch werkprotocol. Dit moet bij de werkzaamheden aanwezig zijn en alle betrokkenen dienen er van op de hoogte zijn.

soort	maatregelen m.b.t. de werkwijze	ontheffings- plicht
Rugstreeppad/ Heikikker/ Kamsalamander (voortplantingswater)	- Werken aan de noord- en oostoever buiten het voortplantingsseizoen (dus niet in de periode 1 maart-oktober). Onderzoek geboden vanwege onvoldoende gegevens	Nee
Hazelworm/ Levendbarende hagedis	Kiezen voor andere bouwlocatie landgoed dan de heuvel in het noordwesten.	Nee
vleermuizen boven water (inrichtingsfase)	- De werkzaamheden worden uitgevoerd in een periode dat vleermuizen geen gebruik maken van de watergangen (periode van overwintering tussen oktober en maart), of - indien het niet mogelijk is om in de wintermaanden te werken, worden de werkzaamheden in ieder geval alleen overdag uitgevoerd tussen zonsopgang en zonsondergang (in de periode van maart t/m oktober). - Water wordt niet fysiek geblokkeerd, noch door geluid of licht verstoord tussen zonsondergang en zonsopkomst.	Nee
vleermuizen boven water (eindfase)	Nog te onderzoeken	?
vleermuizen (verblijfplaatsen)	Nog te onderzoeken	?
broedvogels	- Werken buiten het broedseizoen, of - indien gewenst het werkterrein preventief ongeschikt maken na het uitsluiten van nesten, zoals de vegetatie kort houden via een intensief maaibeheer	Nee

Tabel 3. Soortgerichte maatregelen in de te hanteren werkwijze en het antwoord op de vraag of een ontheffing noodzakelijk is.

7 Effecten instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000

Een zeventiental kwalificerende habitattypen is vastgesteld voor het Natura 2000- de Veluwe. Omdat het plangebied buiten het Natura 2000-gebied ligt en de geplande ingrepen geen wezenlijke invloed zullen hebben op de fysieke waarden van bodem of lucht vinden de op de Veluwe aanwezige kwalificerende habitattypen geen hinder van de geplande ingrepen. De kwalificerende habitats worden op de werkkaarten van het Beheerplan Veluwe slechts op grote afstand van het plangebied gegeven. Slechts een splintertje Droge heide ligt vlak bij het plangebied. Zie Afbeelding 16. Dit ligt gelegen direct tegen de camping.

Afbeelding 16. Nabij het plangebied gelegen splinter Droge heide, een kwalificerend habitat.

Voor de Veluwe zijn zeven kwalificerende Habitatrictlijnsoorten en tien vogelrichtlijnsoorten vastgesteld. Omdat het plangebied buiten het Natura 2000-gebied ligt hoeft alleen rekening gehouden te worden met de externe werking. Dat houdt in dat slechts effecten op populaties van deze soorten binnen het Natura 2000-gebied onderzocht dienen te worden. Sommige individuen verblijven namelijk tijdelijk of seizoensgebonden buiten het beschermde gebied of foerageren buiten de grenzen waardoor ingrepen daar toch effect kunnen hebben op de populatie binnen het beschermde gebied.

Tijdens de bouw en permanent gebruik van landhuis en chalets zal sprake zijn van enige vorm van geluid, anders of harder dan gewoonlijk. De impact en reikwijdte hiervan wordt als niet onoverkomenlijk beschouwd voor binnen het Natura 2000-gebied aanwezige individuen van kwalificerende soorten. Ook de situatie na voltooiing zal qua geluids-, licht- of trillingsverstoring niet van wezenlijke invloed zijn. Emissie van verzurende of vermestende stoffen wordt niet voorzien.

Incidenteel foerageren door de kwalificerende soorten Wespendif, IJsvogel en Zwarte specht kan niet geheel uitgesloten worden. De IJsvogel is alleen waargenomen buiten het broedseizoen en negatieve effecten op deze soort kunnen uitgesloten worden.

De kwalificerende soort Boomleeuwerik is in 2011 éénmaal waargenomen/gemeld binnen het plangebied. De voor de soort typerende habitat, zijnde zandverstuivingen en droge heides is hier echter niet aanwezig. Onduidelijk is of het hier een broedgeval in suboptimaal biotoop betreft. Nabij het plangebied, daar waar het plangebied met de punt het Natura 2000-gebied raakt ligt een snipper droge heide tegen de camping aan. Dit lijkt van te weinig kwaliteit en kwantiteit voor deze soort.

De Meervleermuis is als kwalificerende soort opgenomen op grond van de bekende overwinteringsplek, de bunker te Klein Heidekamp in Schaarsbergen. Een groot deel van het jaar zijn daar exemplaren aanwezig. Over het voorkomen van de soort elders binnen het gebied is nauwelijks iets bekend. Een effect op de overwinterende exemplaren buiten het overwinteringsseizoen elders valt onder de externe werking van de Natuurbeschermingswet. De plas zou een belangrijk foerageergebied kunnen zijn. Dit is nooit onderzocht.

Naar verwachting kan een negatief effect op de beschermde waarden worden uitgesloten, met dien verstande dat de situatie rondom de Meervleermuis nog opheldering verdient.

8 Effecten op kernkwaliteiten en omgevingscondities van de EHS

Het gebied valt onder EHS-verweving. EHS-verweving is van belang voor soorten die gebonden zijn aan gebieden waarin veel natuurelementen en natuurkwaliteiten verweven zijn met agrarisch en ander gebruik van het cultuurlandschap. EHS-verweving omvat landgoederen, landbouwgebieden met natuurwaarden en landbouwgebieden met een hoge dichtheid aan natuur- en bouselementen. Door natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer wordt de natuurwaarde van de EHS-verweving als geheel versterkt. Soorten binnen de EHS-verweving zijn vaak gebonden aan een combinatie van natuur en cultuurgrond. Daarom is het geheel van natuur-, bos- en landschapselementen en het (agrarisch) cultuurlandschap waarin de elementen zijn ingebed, van belang voor de aanwezige en te ontwikkelen natuurwaarden. Binnen EHS-verweving speelt grondgebonden landbouw blijvend een belangrijke rol in het beheer van de cultuurgrond en de daarmee verweven natuurwaarden.

Voor de Veluwe zijn de volgende kernkwaliteiten gedefinieerd:

- ⤴ Het grootschalige samenhangende bos- en natuurgebied waarbinnen uitwisseling van planten en dieren mogelijk is, waarbinnen natuurlijke processen zo veel mogelijk ongestoord verlopen, en waarbinnen het beheer optimaal is afgestemd op de gevarieerde natuurdoelstellingen. Hierbij is zowel ruimte voor grote eenheden natuur en natuurbos als voor meer 'beheerde' natuur: multifunctioneel bos, heide, vennen en stuifzanden en de daarbij behorende flora en fauna.
- ⤴ De verbinding van de Veluwe met de IJsselvallei, Rijnuitwaerden, Gelderse Vallei en Randmeerkust via de toekomstige poorten en robuuste verbindingen (Hattemer-, Wisselse, Beekberger-, Soerense, Haviker-, Renkumse, Voorthuizer- en Hierdense poort). Planten en dieren kunnen zich ongestoord verplaatsen binnen deze poorten. In de poorten kunnen de abiotische processen op de overgang van Veluwe en de lagere randgebieden zo veel mogelijk ongestoord verlopen.
- ⤴ De landschappelijke, hydrologische en ecologische samenhang binnen het stroomgebied van de Hierdense Beek met infiltratie- en kwelgebieden, met moerassen, natte schraallanden, natte heide, bloemrijke graslanden, en kruidenrijke akkers en bossen.
- ⤴ De vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen binnen het gehele bos- en natuurgebied van de Veluwe.
- ⤴ De verwevenheid en het samengaan van cultuurhistorie en natuur in onder andere landgoederen, sprengen, oude landbouwenclaves, grafheuvels en hakhoutbossen.
- ⤴ De beken, sprengen en beekdalen op de flanken van de Veluwe met hun hydrologische en landschappelijke samenhang met hun omgeving.

Voor het gebied (T379) met omvang 303 hectare waarbinnen het plangebied valt, gelden de volgende natuurdoeltypen (Uit: Streekplanuitwerking Kernkwaliteiten en Omgevingscondities en Atlas Groen Gelderland):

- ⤴ 'droog bos van arme gronden' 50%
- ⤴ 'plas' 3%.

Voor genoemde kernkwaliteiten vormen de plannen naar verwachting geen belemmering. De kernkwaliteit betreffende de vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen wordt zelfs verbeterd door het verwijderen van de huidige hoge hekken met prikkeldraad langs een groot deel van de west- en zuidzijde.

Gedeputeerde Staten maken een uitzondering voor ondergeschikte uitbreidingen van bestaande functies wanneer deze uitbreidingen een gering effect hebben op bovenstaande

kernkwaliteiten en omgevingscondities. Daarnaast kent de Streekplanuitwerking de EHS-saldobenadering. Hierbij wordt ruimte gegeven aan ruimtelijke ontwikkelingen binnen de EHS indien per saldo een meerwaarde wordt gecreëerd voor de EHS. De geringe vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen door de bouwplannen wegen wellicht op tegen de verbeteringen ter verhoging van de natuurwaarden in het gebied. Het gebied behoort in ieder geval niet tot de prioritaire natuurdoeltypen en valt niet onder de 'parels' en 'A-locatie-bossen'. Over de saldobenadering dient vooraf in overleg met de provincie getreden te worden.

Voor de kernkwaliteiten geldt dat Gedeputeerde Staten het schaalniveau waarop een beoogde ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt, zullen afwegen tegen de gevolgen voor de kernkwaliteiten. Op basis hiervan zullen Gedeputeerde Staten beoordelen of een aantasting als significant is te beschouwen.

Voor het gebied geldt tevens dat het valt onder de stiltebeleidsgebieden. Stiltebeleidsgebieden zijn gebieden waarvoor op basis van het principe “stand still-step forward” uitsluitend het ruimtelijk spoor gevolgd wordt om de beleidsdoelen te bereiken. De gebieden zijn geselecteerd omdat daar sprake is van een relatief grote mate van rust en stilte - het geluidniveau is gemiddeld grotendeels lager dan 40 dB(A) - in combinatie met de behoefte om in deze gebieden ten behoeve van de dierenwereld en de rustzoekende recreant stilte en rust te bewaren en te bevorderen. In afwijking met de stiltegebieden wordt hier niet uitgegaan van de streefwaarde 40 dB(A), maar is het beleid gericht op het niet laten toenemen van de geluidbelasting ten opzichte van de huidige situatie, de ‘nulsituatie’. De nulsituatie vormt de basis voor het “stand still- step forward”-beginsel.

Wellicht kunnen in de contracten voor de recreatiewoningen afspraken gemaakt worden over de geluidsbelasting. Te denken valt aan restricties betreffende het versterkt ten gehore brengen van muziek of zang en het afsteken van vuurwerk.

De ingrepen zijn zeer lokaal en betreffen slechts plaatselijke aantasting van een bestaande structuur. In deze gevallen treden negatieve effecten van het planvoornemen op aanwezige EHS-gebieden naar verwachting niet op. De werkzaamheden leiden niet tot een ingrijpende wijziging in bestaande hydrologische processen (zoals kwel en wegzijging) of functionaliteit van de gebieden. De bestaande natuurwaarden blijven hiermee behouden.

9 Conclusies en aanbevelingen

9.1 Flora- en faunawet

Meerdere beschermde diersoorten komen voor binnen het plangebied. Van de zwaardere categorieën behoren daarvan de amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren. Vermijding van de voortplantingsperiodes is een geschikte mitigerende maatregel om schade tijdens de inrichtingsfase voor de meeste soorten te voorkomen. Hiermee zijn echter niet alle problemen opgelost. Permanente verstoring is een mogelijk gevolg.

Voor amfibieën wordt onderzoek aangeraden om te achterhalen of zoeklocaties traditioneel gebruikte massa-voortplantingsplaatsen betreffen. Vermijding van de voortplantingsperiode voorkomt schade aan de individuen en populatie.

Voor reptielen kan door de keuze van de bouwlocatie voor de woning buiten de heuvel in het noordwesten schade voorkomen worden.

Voor vogels dient de periode van broeden en grootbrengen van de jongen vermeden te worden bij de inrichtingsfase. Beperking van de geluidsbelasting houdt de verstoring van de rust voor overwinterende vogels binnen aanvaardbare grenzen.

Van de zoogdieren is niets bekend over de vleermuizen. Onderzoek is nodig om te achterhalen welke soorten in welke aantallen aanwezig zijn en of de functionaliteit van de verblijfplaatsen voor deze dieren in het geding is. Mogelijk is beperking van de lichtuitstoot richting de plas benodigd.

Het is wellicht verstandig de voorgestelde mitigerende maatregelen, na voltooiing van de aanvullende onderzoeken, middels een pro forma ontheffingsaanvraag voor te leggen aan het bevoegd gezag (Ministerie van EL&I).

9.2 Natuurbeschermingswet

Het gebied ligt slechts in de buurt van een Natura 2000-gebied en is daarom alleen beoordeeld op de eventuele externe werking. Geconcludeerd wordt dat er geen problemen lijken te zijn, maar dat de kwalificerende soort Meervleermuis opheldering verdient. Het onderzoek naar deze soort in het kader van de Flora- en faunawet kan hiertoe dienen.

9.3 EHS-gebieden

Aantasting van de voor het gebied aangewezen kernkwaliteiten en omgevingscondities zijn niet aan de orde met dien verstande dat opwaartse en plasgerichte lichtuitstoot beperkt dient te worden (donkerte) en dat er restricties dienen te worden opgesteld aan de emissie van geluid bij de recreatiewoningen (stiltebeleid, rust).

De per saldo waarschijnlijk zeer geringe vermindering van oppervlak bos, mogelijk zelfs maar enkele bomen, staat wellicht tegenover verhoging van de natuurwaarde door inrichting van het gebied zoals het creëren van een plas-drassituatie of extra eilandjes of zandplaten en het verwijderen van hekken. Deze saldering dient overlegd te worden met het bevoegd gezag (provincie Gelderland).

9.4 Afweging alternatieve bouwlocaties

De bouwlocatie voor de woning zoals hij nu in het inrichtingplan aangegeven staat, in de zuidoosthoek, is om meerdere redenen niet ideaal. Nabij deze plek is ook natuurwaarde

aanwezig in de vorm van een plas-dras stukje natuur met rietvegetatie. Ook zijn hier oude heidestruiken aanwezig.

Voor de realisatie van de woning zijn drie modellen ontworpen. De keuze was tussen een locatie op de oever in de noordwesthoek, op een eilandje (bestaand of te vormen) of als een eiland (op poten). De hoge heuvel net ten zuiden van de noordwesthoek is best te vermijden in verband met mogelijk voorkomen van reptielen. De uiterste noordwesthoek van de plas op de overgang van water naar land heeft mogelijk een functie voor zwaarder beschermde amfibieën (vergt onderzoek). Het min of meer in de noordwesthoek gelegen eilandje lijkt voorsnóg weinig natuurwaarden te kennen en is mogelijk geschikt als bouwlocatie. Een nieuw eiland of een realisatie op poten is mogelijk en dient zo dicht mogelijk bij de oever gerealiseerd te worden in verband met de verstoring van de rust van overwinterende vogels. Voor deze optie is op de oever echter nog ruimtebeslag benodigd voor parkeerruimte.

Op dit ogenblik gaat de voorkeur van de initiatiefnemer uit naar de locatie in de noordwesthoek waar thans de picknickplek aan het einde van het wandelpad is gelegen Zie Afbeelding 17. Een realisatie net op de oever met een eventuele ondergrondse parkeerruimte. Deze locatie is thans vrijwel boomloos en kent geen bijzondere vegetatie. De oever is hier laag, zodat geen nesten van bijvoorbeeld IJsvogel mogelijk zijn.

Voor de entree en infrastructuur kan dan aangetakt worden op het nabijgelegen fietspad zodat het ruimtebeslag minimaal zal zijn. Nieuwe doorsnijdingen van de bosstructuur zijn daarbij niet nodig. Hiervoor is wel omvorming van een beperkt deel van het fietspad tot rijbaan nodig. Deze optie lijkt gezien de diverse aspecten van de Flora- en faunawet en Ecologische Hoofdstructuur ook de voorkeur te verdienen. Hierbij wordt het beste rekening gehouden met de natuurwaarden en de schade zo veel mogelijk beperkt.

Afbeelding 17. Picknickplek in noordwesthoek gezien vanaf fietspad met toegang tot wandelpad.

10 Literatuur

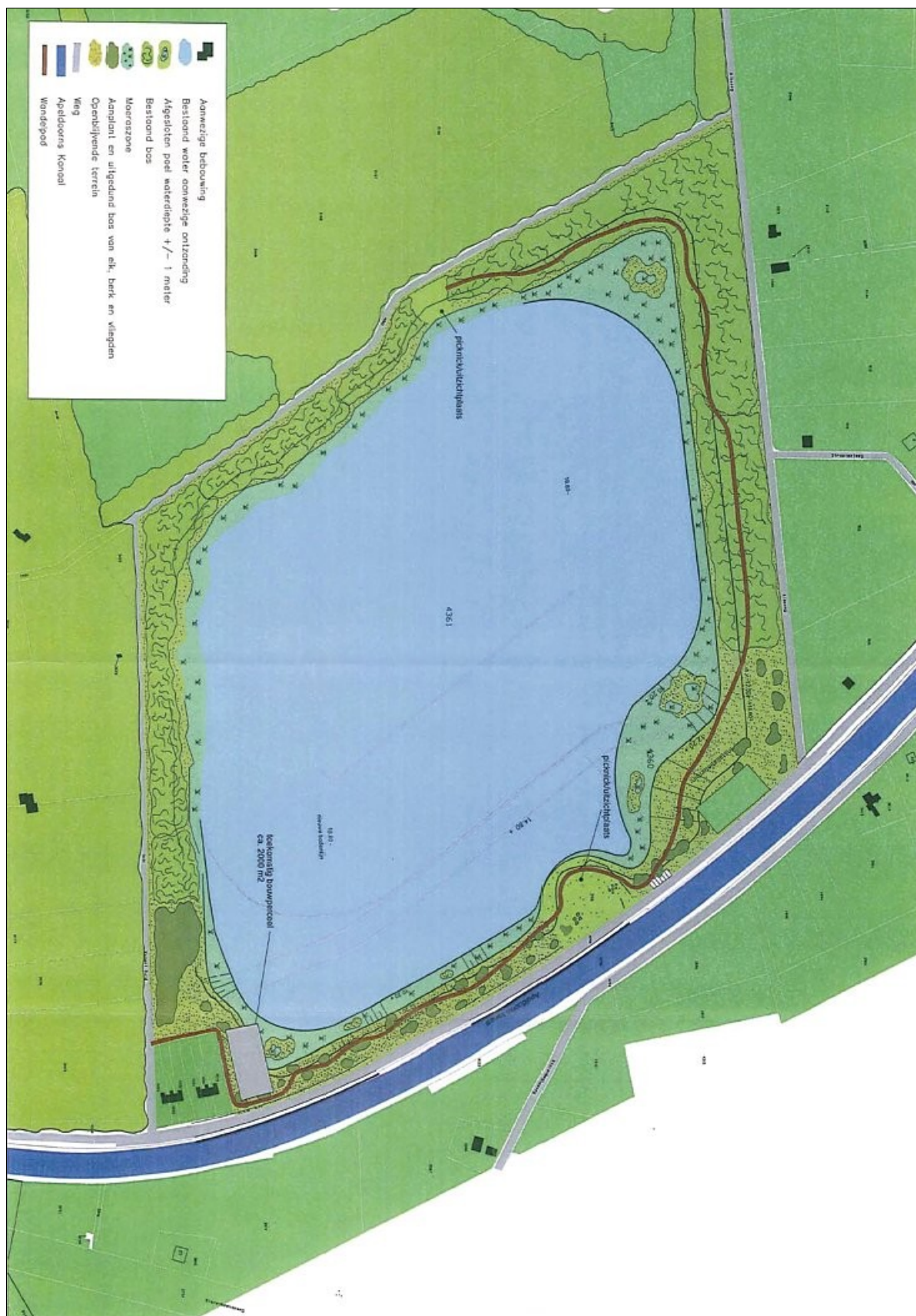
Bronsgeest,N., Oudejans,P., Terpstra,W. en M. Verspui (2009): MER uitbreiding golfbaan De Scherpenbergh. Tauw BV, Deventer.

Delft,J. van, A. de Bruin & P. Frigge (2011): Waarnemingenoverzicht 2010. RAVON 13(4): 105-119.

Natuurloket (2012): Beknopte eenmalige levering uit de NDFF. Kilometerhokken 198-199/462.

Provincie Gelderland (2006): Streekplanuitwerking. Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur.

Bijlage 1 Inrichtingsplan

Bijlage 2 Beknopte levering gegevens Natuurloket

198-462	vasplanten	mossen	lestmossen	paddestoelen	zorgplanten	vogels	amfibieën	reptielen	vissen	dagvlinders	macroverschillinders	microverschillinders	libellen	sprinkhanen en kevers	overige ongewervelden	zoogdieren
Rode-lijstsoorten	1			4	1	7		1								
Fijwet soorten tabel 1	1				5		2									
Fijwet soorten tabel 2+3					3			2	1							
Fijwet vogels						51										
Hrl soorten bijlage II																
Hrl soorten bijlage IV																
aantal soorten	19			4	8	51 *	2	2	1	20	2		8	8	1	
onbepaald		niet	niet	slecht	slecht	slecht/niet	slecht	onbepaald	slecht	goed	slecht	niet	matig	slecht	onbepaald	niet
1990-2010		2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010
onderzoekperiode																
199-462	vasplanten	mossen	lestmossen	paddestoelen	zorgplanten	vogels	amfibieën	reptielen	vissen	dagvlinders	macroverschillinders	microverschillinders	libellen	sprinkhanen en kevers	overige ongewervelden	zoogdieren
Rode-lijstsoorten		1				4										
Fijwet soorten tabel 1					4		1									
Fijwet soorten tabel 2+3					1											
Fijwet vogels						25										
Hrl soorten bijlage II																
Hrl soorten bijlage IV																
aantal soorten	7	9			5	25 *	1		1	16	1		3	7	2	1
onbepaald		matig	niet	niet	slecht	slecht/niet	slecht	niet	slecht	matig	slecht	niet	matig	slecht	onbepaald	matig
1990-2010		2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010	2000-2010
onderzoekperiode																